

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Бялик Оксани Василівни

на тему: «Сучасні тенденції статевого виховання

учнівської молоді в країнах Євросоюзу»,

поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук

зі спеціальності 13.00.07 – теорія і методика виховання

Обрана Оксаною Василівною тема дисертаційного дослідження «Сучасні тенденції статевого виховання учнівської молоді в країнах Євросоюзу» **важлива і актуальна** з кількох причин. **По-перше**, Україна стала асоційованим членом Євросоюзу, отримала безвізовий режим, на основі принципів Болонського процесу уніфікувала освітні стандарти, економічно, політично інтегрується, ментально і культурно зближується з євроспільнотою. **По-друге**, вивчення досвіду виховання передових країн цивілізованого світу та використання його кращих надбань у практиці педагогічної роботи української школи дозволить оптимізувати процес формування ціннісного ставлення підростаючої особистості до людини, суспільства і природи. **По-третє**, побудова гармонійних взаємин між чоловіком і жінкою на основі почуття кохання є запорукою міцної сім'ї та важливою передумовою щастя, тому ми маємо так виховувати наших дітей, щоб вони тільки в любові могли втішатися статевим життям і щоб свою насолоду, свою любов і своє щастя вони реалізували в сім'ї.

У той же час, фіксуємо і певні негативні тенденції, про що у своїй дисертаційній праці відзначає Оксана Василівна, зокрема зменшення кількості шлюбів, поширення нетрадиційних форм організації співжиття, недостатній рівень обізнаності неповнолітніх про статі, ставлення учнівської молоді до побудови взаємовідносин між статями як до способу отримання сексуального задоволення, вульгаризація статевих взаємовідносин тощо.

Варто відзначити, що дисертаційна праця є «живою», тобто її основні положення і висновки мають практичну спрямованість і тісно пов'язані із педагогічною реальністю, виховним процесом школи, можуть використовуватись у статевому вихованні учнівської молоді. Оксана Василівна виконує своє дослідне завдання спираючись на досконале володіння педагогічною традицією, вільно оперуючи понятійно-категоріальним апаратом, враховуючи сучасні дослідження у галузі теорії і практики статевого виховання за рубежом та в Україні. Поряд із аналізом праць класиків педагогічної науки П.Блонського, О.Духновича, Г.Ващенко, В.Сухомлинського, А.Макаренка, К.Ушинського та інших, **авторка добре знає і використовує у дослідженні надбання сучасних педагогів** А. Александрової, Т. Алексеєнко, В.Андрущенко, О. Главацької, Т. Говорун, І. Гречин, Ю. Григор'євої, І. Даценко, О. Демченка, І.Зязюна, Т. Кравченко, С. Міжевої, І. Овсієнка, Т. Петрова, Н. Салаватої, Л. Столярчук, С. Чернишової, О. Шарган, О.Коберника, Л. Ковальчука, Н. Левчик, Л. Лупшай, Т. Паничок, М. Самарець, Л. Яворської та ін. Крім того, список використаної літератури налічує 511 джерел мовами країн Європейського Союзу.

Оксана Василівна **аналізує предмет дослідження на міждисциплінарному рівні** послуговуючись найсучаснішими досягненнями різних наук і галузей знання: анатомії, валеології, гігієни, культурології, медицини, педагогіки, психології, соціології, фізіології тощо. Усе це дозволяє Оксані Василівні, використовуючи відповідні наукові конструкти, точно і повно відобразити різні сторони досліджуваного феномену.

На наш погляд авторкою правильно **визначена стратегія дослідження**, де чітко і коректно сформульовані об'єкт, предмет, мета, завдання, що логічно узгоджуються з темою дисертації та її загальними висновками.

Рукопис дисертації, автореферат, фахові публікації свідчать про достатнє володіння здобувачкою понятійно-категоріальним апаратом, що є однією із важливих передумов успішної наукової творчості.

Не викликає сумнівів наукова новизна одержаних Оксаною Василівною Бялик **результатів**:

- узагальнено сучасні тенденції статевого виховання учнівської молоді в країнах Євросоюзу (поступове здійснення державами-членами Євросоюзу ефективної статевої політики, яка забезпечує дієву реалізацію стратегії статевого виховання та сексуальної освіти, стійку увагу суспільства до загального рівня статевої культури населення; посилення соціокультурного контексту змісту статевого виховання; активізація діяльності всіх соціальних інституцій тощо;
- обґрунтовано систему статевого виховання учнівської молоді в європейських державах у єдності таких її взаємопов'язаних складових;
- визначено періодизацію становлення і розвитку системи статевого виховання країн Євросоюзу;
- з'ясовано особливості стандартизації сексуальної освіти в Європі (розроблення стандартів з урахуванням уявлення про сексуальність як частину фізичного і психічного здоров'я; адаптація національних стандартів на рівні кожної держави відповідно до її особливостей; відповідність стандартів вимогам сучасності; участь у розробці стандартів не лише педагогів, а й батьків, релігійних і громадських організацій);
- охарактеризовано моделі статевого виховання учнівської молоді в країнах Євросоюзу;
- проаналізовано місце і роль позакласної та позашкільної роботи в статевому вихованні школярів країн Євросоюзу на сучасному етапі;
- розкрито стан підготовки і перепідготовки педагогічних кадрів до статевого виховання учнівської молоді;
- окреслено шляхи використання позитивного науково-практичного досвіду статевого виховання учнівської молоді країн Євросоюзу у

вітчизняній виховній практиці

Заслужують на увагу, у **частині практичного значення одержаних результатів**, розроблені на основі узагальненого досвіду статевого виховання дітей і молоді країн Євросоюзу і впроваджені Оксаною Василівною програма та навчальний посібник до спецкурсу «Статеве виховання школярів: вітчизняний та зарубіжний досвід» для підготовки фахівців-педагогів освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр».

Оксаною Василівною Бялик пропонується цінний і багатий матеріал з впровадження теоретичних і методичних педагогічних напрацювань країн Євросоюзу у практику статевого виховання учнівської молоді у школах і позашкільних закладах України, обґрунтовується доцільність використання зарубіжного досвіду, міжнародного співробітництва у сфері статевого виховання, але поряд із цим авторка дисертаційної праці **враховує національні особливості та традиції**

Переконливий список джерел та літератури, що нараховує 669 найменувань, у тому числі іноземною мовою, свідчить про володіння дисертанткою найновішими науковими досягненнями у руслі обраної теми.

Додатки містять багатий у кількісному і якісному вимірі матеріал, котрий доповнює уявлення про практичне значення проведеного дослідження.

Таким чином, всі наведені факти вказують на те, що Оксані Василівні Бялик **вдалося досягти поставленої мети і розв'язати сформульовані завдання**.

Оцінюючи загалом позитивно хід та результати дослідження Оксани Василівни Бялик, вважаємо за необхідне звернути увагу на деякі **дискусійні питання і побажання**:

1. Детально і ґрунтовно розписавши наукові підходи дослідження, слід було б пояснити, як реалізується методологія на різних рівнях, від філософського і загально наукового до конкретно наукового, вказати у рамках якої філософської системи визначаються і оцінюються досліджувані

явища (психоаналіз, неотомізм, екзистенціалізм, біхевіоризм, гештальтпсихологія об'єктивний матеріалізм тощо).

2. Нам відомо, що у другій половині XX століття у країнах західної Європи і Америки значної популярності набув «екзистенціалізм», який у філософському трактуванні В. Франкла передбачає побудову взаємовідносин між статями на основі цінності любові. Дисертаційна праця виграла б, якби статеве виховання аналізувалось з використанням філософського інструментарію екзистенціалізму.

3. Оскільки статеве виховання неможливе без рольової диференціації (жінки, чоловіки), то можна було б використати також і теорію рольової імітації Ральфа Лінтона, Джорджа Міда, Роберта Мертона, Толкотта Парсонса, у якій пояснюється, що «розвиток особистості протікає інтенсивно тоді, коли людина стає здатною до рольової імітації (у тому числі імітації статевої, своєї природної ролі); кожна нова роль робить свій внесок у розвиток».

4. Достатньо обґрунтованими видаються моделі статевого виховання у країнах Євросоюзу (рестриктивна, пермісивна і комбінована, або модель «золотої середини»), у той же час варто було б чіткіше вказати, яка із цих моделей найбільше відповідає національним традиціям і які її елементи можуть бути втілені в умовах сучасної української загальноосвітньої школи.

5. У дисертації варто було б звернути увагу також на роль суб'єктів статевого виховання учнівської молоді у країнах Євросоюзу (наставники, тьютори, референти, учнівське самоврядування та інші).

6. На наш погляд, поза увагою автора залишилась важлива тенденція, яка намітилась у зв'язку і з входженням України у євроатлантичні структури, – популяризація у країнах Європи альтернативних, нетрадиційних шлюбів і сімей (шведські, гомосексуальні, віртуальні, конкубінат, свінгерство, шлюб на віру тощо) рух «чайлд-фрі». Чи не загрожують ці тенденції нормальному розвитку традиційної, нуклеарної української сім'ї, що є клітиною організованого суспільства, основою державного будівництва?

Однак висловлені зауваження носять скоріше дискусійний характер. Робота виконана на достатньо високому науковому рівні, містить різноплановий і ретельно опрацьований автором практичний матеріал. Є всі підстави вважати, що дисертаційне дослідження Бялик Оксани Василівни на тему «Сучасні тенденції статевого виховання учнівської молоді в країнах Євросоюзу» є самостійним, завершеним науковим дослідженням актуальної педагогічної проблеми, відповідає чинним в Україні вимогам до докторських дисертацій, а це дає підстави для присудження його автору наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.07 – теорія і методика виховання.

Офіційний опонент:
доктор педагогічних наук,
доцент, завідувач кафедри педагогіки
Національного університету біоресурсів і
природокористування України

 Р. В. Сопівник

  Р. В. Сопівник
  О. Д. Барановська

